

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

ตำบลโนนสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

SUCCESS FACTORS ON THE PREVENTION PROJECT OF TEENAGE
PREGNANCY IN NONSAMRANSUB-DISTRICT, MUANG CHAIYAPHUM
DISTRICT, CHAIYAPHUM PROVINCE.

ขวัญใจ ธรรมกุล¹, บุญพิสิษฐ์ ธรรมกุล², ศักดิ์ชาย เพ็ชรตรา³

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้การวิจัยแบบย้อนหลังมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ตำบลโนนสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ คณะทำงานพัฒนาเยาวชนตำบลโนนสำราญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 23 คน ทำการศึกษาระหว่างเดือน มกราคม - เมษายน 2559 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแนวทางการสนทนากลุ่มแนวการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสังเกต และแบบบันทึกภาคสนาม ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นและ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วย วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ส่วนประกอบและการวิเคราะห์แบบอุปนัย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นตำบลโนนสำราญ ได้แก่ 1) การประสานการทำงานและร่วมมือกันให้ทำหน้าที่ในการดำเนินงานแต่ละฝ่ายอย่างเข้มแข็ง 2) ส่งเสริมให้พ่อแม่มีทักษะพูดคุยกับลูกอย่างเปิดใจเรื่องความรักความสัมพันธ์และเพศสัมพันธ์ 3) การสนับสนุนให้โรงเรียนมีการเรียนการสอนเรื่องทักษะชีวิตและเพศวิถีศึกษารอบด้าน 4) การวางแผนการทำงานเพื่อเจาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีแนวโน้มว่าจะมีเพศสัมพันธ์และเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ 5) การรณรงค์สื่อสารให้วัยรุ่นตระหนักถึงความรับผิดชอบเพื่อชะลอการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก 6) การจัดให้มีบริการสุขภาพที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นครอบคลุมบริการทุกด้าน 7) ระบบบริการที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันทั้งด้านสุขภาพ การศึกษาและด้านสังคม โดยมีส่วนร่วมและการตัดสินใจของตัววัยรุ่น 8) การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับวัยรุ่น และ 9) การพัฒนาข้อมูล เพื่อประเมินผลและการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงาน

คำสำคัญ : การตั้งครรภ์วัยรุ่น, ความสำเร็จการป้องกัน

-
- 1) พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
 - 2) นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
 - 3) อาจารย์สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Abstract

The objective of qualitative research were to study success factors on the prevention project of teenage pregnancy in NonsamranSub-District, muang ChaiyaphumDistrict, Chaiyaphum Province. The Key Informantwithpurposively selected were 23 persons of key stakeholders and research time in range January to May, 2016. The Research tools were a focused group guideline andin-depth interview guideline an observation form and field notes created by researcher which were verified by 3 experts and with triangulation. Data was analyzed by using component analysis and analytic induction. The results showed that: The success factors on project the prevention of teenage pregnancy i.e. 1) collaboration and participation serve on each party a strong performance. 2) supportingparentsto discuss relationships &sexual health. 3) supportingto life skills and sexuality education in schools and colleges. 4) the worked plan for target teenage who are more likely to have sex and the risk of pregnancy. 5) the campaign communicates to teenage aware of the responsibility to delay having sex for the first time. 6) providing services of health teenage-friendly , covering all aspects. 7) service system a relationship whole health. education and social on participation and decision of teenage. 8) developing creative space for teenage and 9) information development was for evaluation and knowledge management for practitioners.

Keyword : Prevention, Success, Teenage, Pregnancy

บทนำ

วัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ระหว่างการเชื่อมต่อของวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและจิตอารมณ์ เป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการทางเพศเร็วขึ้นทำให้เริ่มมีความรู้สึกทางเพศ สนใจเพศตรงข้าม และในยุคปัจจุบันที่วัยรุ่นเข้าสู่สังคมแห่งการสื่อสารมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย วัยรุ่นจึงสามารถเข้าถึงข้อมูลและเชื่อมต่อกันในกลุ่มหรือระหว่างบุคคลได้ง่ายนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและตกอยู่ในสถานการณ์ตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในที่สุด โดยเฉพาะหากวัยรุ่นไม่ได้รับการเตรียมพร้อมให้มีความเข้มแข็งด้านจิตใจ จากสถิติทั่วโลกพบว่าอัตราเกิดมีชีพของมารดาวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี ในระหว่างปี 2549 -2553 อัตราเกิดมีชีพเฉลี่ยอยู่ที่ 48.9 ต่อประชากรหญิงวัยเดียวกัน 1,000 คน โดยพบว่าประเทศที่มีรายได้ต่ำมีอัตรา

การเกิดมีชีพในมารดาวัยรุ่นสูงกว่าประเทศที่มีรายได้สูง (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2557) [1] ขณะที่มีการดาวยรุ่นบางส่วนที่ใช้วิธีแก้ปัญหาด้วยการยุติการตั้งครรภ์ ผลการสำรวจในประเทศไทย เมื่อปี 2553 พบว่ามีวัยรุ่นตั้งครรภ์สูงถึง 46.7 ต่อประชากรหญิงวัยเดียวกัน 1,000 คน สูงเป็นอันดับ 6 ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในปี 2555 พบว่าอัตราการคลอดของมารดาวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี มีจำนวน 2.4 ล้านคน คิดเป็นอัตรา 53.8 ต่อประชากรวัยเดียวกัน 1,000 คน (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย, 2556) [2] สถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในจังหวัดชัยภูมิ พบว่าอัตราการคลอดของมารดาวัยรุ่นอายุ 10-14 ปี มีแนวโน้มสูงขึ้นจาก 0.4 เป็น 2 ต่อ 1000 ประชากรหญิงในวัยเดียวกัน และมีอัตราการคลอดของมารดาวัยรุ่นหญิง อายุ 15-19 ปี เพิ่มขึ้นจาก 29.5 เป็น 53.8 จากปี 2546 - ปี 2555 ซึ่งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นสูงถึงร้อยละ 81.7 สูงกว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงในระดับเขต ภาค และประเทศ (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2557) [1] การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นนอกจากจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการดำเนินชีวิตในวัยเรียนของวัยรุ่นแล้วยังเกิดปัญหาด้านการทำแท้งและผลที่ตามมา การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมักมีความเสี่ยงมากกว่าการตั้งครรภ์ทั่วไป กล่าวคือมารดาวัยรุ่นมักมีความเสี่ยงต่อภาวะซีด ติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เอชไอวี ตกเลือดหลังคลอด เจ็บป่วยทางจิต และมีผลกระทบต่อทารกแรกเกิดเช่น ทารกเสียชีวิตหลังคลอดภายใน 7 วัน ทารกคลอดก่อนกำหนด ทารกมีน้ำหนักตัวน้อยกว่า 2,500 กรัม ทารกมีความผิดปกติแต่กำเนิด นอกจากผลกระทบต่อสุขภาพของมารดาวัยรุ่นและทารกแล้ว ยังพบปัญหาด้านสังคมที่ตามมา ได้แก่ มารดาวัยรุ่นต้องหยุดเรียนกลางคัน เรียนไม่จบเสียโอกาสในการทำงานที่ดีหรือตงงาน เกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ส่งผลกระทบต่อการศึกษาทารก และมีการทอดทิ้งเด็ก (ศรีเพ็ญ ดันติเวสส, 2556) [3]

ตำบลโนนสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ได้เริ่มดำเนินการป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่นมาตั้งแต่ปี 2556 โดยในระยะแรกได้ดำเนินการในส่วนของการสร้างความเข้มแข็งด้านจิตใจให้กลุ่มเยาวชนเท่านั้น แต่พบว่าสภาพปัญหาและความเสี่ยงในพื้นที่ยังไม่ลดลง กล่าวคือยังพบจำนวนมารดาวัยรุ่น ในช่วงอายุ 15-19 ปี มีอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ ปี 2556 จำนวน 6 ราย, 2557 จำนวน 7 รายและ ปี 2558 จำนวน 2 รายซึ่งหลังจากเกิดปัญหาการตั้งครรภ์ส่วนใหญ่ผู้ปกครองวัยรุ่นจะตัดสินใจเองโดยเรียกร้องให้ฝ่ายชายรับผิดชอบวัยรุ่นหญิงต้องออกจากโรงเรียนเพื่อเลี้ยงดูทารก และหลังจากการตกลงให้วัยรุ่นแต่งงานอยู่ด้วยกันในขณะที่ฝ่ายชายต้องไปทำงานหรือไปเรียนนอกชุมชน จึงทำให้เกิดการแยกทางกันตามมา ส่งผลต่อการเลี้ยงดูเด็กในที่สุด หลังจากปี 2558 ตำบลโนนสำราญได้ทบทวนและ

ปรับกระบวนการดำเนินงานและมีกิจกรรมโครงการที่ครอบคลุมองค์ประกอบที่จะสามารถแก้ไขข้อปัญหาได้เป็นระบบมากขึ้นส่งผลให้ชุมชนเกิดความตระหนักเกี่ยวกับปัญหามากขึ้น มีคณะกรรมการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม แยกนำชุมชนและประชาชนกลุ่มผู้ด้อยโอกาสเรื่องเพศมากขึ้น รวมถึงมีการขับเคลื่อนกลไกการดำเนินงานป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอย่างเข้มแข็งรวมถึงอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีแนวโน้มที่ลดลงคือมีวัยรุ่นตั้งครรภ์เพียง 1 ราย ในช่วง 2 ไตรมาสหลังของปี 2558 ถึง ไตรมาสแรกของปี 2559 ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นตำบลโนนสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ทั้งนี้เพื่อทบทวนและนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จของโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นตำบลโนนสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative study) โดยใช้ศึกษาข้อมูลย้อนหลังความสำเร็จของโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นตำบลโนนสำราญปี 2558 ซึ่งคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) โดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ คณะทำงานพัฒนาเยาวชนตำบลโนนสำราญ แยกนำชุมชนและตัวแทนเยาวชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการเช่น กำนันตำบลบ้านโนนสำราญ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนสำราญ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโนน แยกนำเยาวชนบ้านโนน เป็นต้น จำนวน 23 คน

วิธีการเก็บข้อมูล

การศึกษานี้เก็บข้อมูลในระหว่างเดือน มกราคม-เมษายน 2559 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแนวทางการสนทนากลุ่ม (Focused Group Guideline) และแนวการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview guideline) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญและใช้แนวทาง SWOT ในการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วย วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้ข้อสรุปหรือข้อคิดเห็นในการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Component Analysis) และ การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) จากข้อสรุปผลการวิจัยจากการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก พร้อมกับตรวจสอบความถูกต้องกับผู้ร่วมสนทนากลุ่มทุกครั้ง

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นตำบลโนนสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ตำบลโนนสำราญ เป็นชุมชนชนบท ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดชัยภูมิ ประมาณ 23 กิโลเมตร ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีอุตสาหกรรมสังกะสีขนาดเล็กในชุมชน แต่ยังมีประชาชนบางส่วนที่เดินทางไปทำงานต่างจังหวัดและต่างประเทศ วัยรุ่นบางส่วนจึงอาศัยอยู่กับป้า ตายาย วัยรุ่นบางส่วนที่อาศัยอยู่กับพ่อ แม่ แต่ด้วยความเร่งรีบในการประกอบอาชีพหารายได้มาใช้จ่ายในครัวเรือน ผู้ปกครองจึงไม่มีเวลาพูดคุยกับวัยรุ่น โดยเฉพาะการพูดคุยสื่อสารเรื่องเพศซึ่งนอกจากผู้ปกครองไม่มีเวลาแล้วยังเป็นเรื่องของทัศนคติ ความเชื่อที่ว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ควรปกปิด ผู้ปกครองจึงไม่กล้าชวนลูกหลานพูดคุย ในส่วนการทำงานป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่นที่ผ่านมา มีการดำเนินงานอย่างไม่เป็นระบบภาคีที่ดำเนินงานต่างคนต่างทำเพื่อตอบตัวชี้วัดของตนเอง กิจกรรมที่ดำเนินการส่วนใหญ่เน้นการอบรมวัยรุ่นในภาพรวมไม่มีการเจาะกลุ่มเป้าหมาย และไม่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมรอบตัววัยรุ่นเช่นการส่งเสริมให้เกิดการพูดคุยสื่อสารเชิงบวกในครอบครัว และการจัดพื้นที่สร้างสรรค์ให้วัยรุ่นได้แสดงความสามารถในทางที่เหมาะสม รวมถึงยังไม่มีการพัฒนาบริการที่เป็นมิตร วัยรุ่นที่ประสบปัญหาทุกรายจึงใช้วิธีการจัดการเองในครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่ตัววัยรุ่นเองไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้ปกครองตัดสินใจเอง และใช้อำนาจในการบังคับให้วัยรุ่นปฏิบัติตามซึ่งไม่ใช่ทางออกที่ดีที่สุดสำหรับตัววัยรุ่น

หลังการดำเนินงานโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น มามากกว่า 1 ปี ตำบลโนนสำราญมีการขับเคลื่อนงานป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นระบบมากขึ้น ผู้บริหารที่เป็นภาคีในการดำเนินงาน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสำราญ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 2 แห่ง และองค์การภาคีแกนนำในพื้นที่ได้แก่ ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มบทบาทสตรี สภาเยาวชน และตำรวจชุมชน ได้ให้ความสำคัญกับโครงการมีการสนับสนุนและเอื้อให้เกิดการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม คณะทำงานได้รับการพัฒนาศักยภาพ และปรับทัศนคติเรื่องเพศ

มีการประสานงานกันแนวราบโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำให้สื่อสารกันได้ง่าย เครือข่ายที่เป็นแกนนำระดับหมู่บ้าน ตำบลได้รับการพัฒนาศักยภาพและปรับทัศนะเกี่ยวกับการพูดคุยสื่อสารเรื่องเพศ ทำให้ข้อมูลได้รับการเปิดเผยเพื่อนำไปพัฒนามากขึ้น ชุมชนได้ร่วมวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยง ร่วมวิเคราะห์ความเสี่ยงของวัยรุ่นในชุมชน ช่วยกันระบุดังภัยเสี่ยงและช่วยระบุนความเสี่ยงของวัยรุ่นในชุมชนตามนิยามที่ได้ช่วยกันกำหนดขึ้นคือ วัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง หมายถึงวัยรุ่นที่ใช้ชีวิตอยู่นอกบ้านในเวลากลางคืนและ/หรือเข้าไปมีกิจกรรมร่วมกันในพื้นที่เสี่ยงภายในและนอกตำบล จากกิจกรรมนี้ทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักว่าวัยรุ่นในชุมชนบางกลุ่มมีความเสี่ยงเรื่องเพศทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้ข้อมูลไม่ได้ถูกเปิดเผยและไม่ค่อยมีใครพูดถึงเหมือนกับปัญหาการทะเลาะวิวาท และปัญหามั่วสุมดื่มเหล้า สูบบุหรี่ และยาเสพติด นอกจากการอบรมสร้างความเข้มแข็งให้กับวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงแล้วยังมีกิจกรรมด้านการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีพฤติกรรมที่เหมาะสมให้กับวัยรุ่น จัดอบรมสื่อสารพ่อแม่ผู้ปกครองวัยรุ่นให้สามารถพูดคุยสื่อสารเรื่องเพศกับวัยรุ่น มีกิจกรรมรณรงค์สื่อสารทำความเข้าใจกับพ่อผู้ปกครอง และชุมชนอย่างกว้างขวางเพื่อให้ชุมชนมีทัศนคติเรื่องการพูดคุยสื่อสารเรื่องเพศในเชิงบวก ท้องถิ่นได้รับรู้บทบาทการจัดพื้นที่สร้างสรรค์และมีการสนับสนุนงบประมาณให้วัยรุ่นกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มสภายาวชน กลุ่มชาวนครนิมพลี และกลุ่มเยาวชนคนดีศรีโนนสำราญให้จัดพื้นที่สร้างสรรค์ด้วยตนเองมีบริการที่เป็นมิตรโดยแกนนำระดับตำบลหมู่บ้านที่ผ่านการอบรมทักษะการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือและมีช่องทางประสานเครือข่ายภายนอกเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือเมื่อวัยรุ่นเผชิญปัญหาซึ่งการดำเนินงานโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของตำบลโนนสำราญ มีความสำเร็จภายใต้แนวคิดการดำเนินงาน 9 ภารกิจ ดังนี้

ภารกิจที่ 1 การพัฒนากลไกการประสานการทำงานและกระตุ้นให้มีการทำหน้าที่ในการดำเนินงานโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของแต่ละฝ่ายอย่างเข้มแข็ง ซึ่งจากกระบวนการดำเนินงานที่ผ่านมาคณะทำงานมีการพูดคุยสื่อสารประสานการทำงานระหว่างหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องภายใต้การสนับสนุนของพี่เลี้ยงคณะทำงานระดับอำเภอและจังหวัดส่งผลให้การพัฒนากลไกการประสานการทำงานและการกระตุ้นการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จตามภารกิจมีดังนี้

1. ภาคีทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานโครงการ
2. ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการจัดผู้รับผิดชอบงานโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรที่มีความพึงพอใจที่จะทำงานด้านนี้และบุคลากรได้รับการสนับสนุนจูงใจให้มีการดำเนินงาน มีการสนับสนุนให้คณะทำงานมีเวทีถอดบทเรียนการทำงานอย่างต่อเนื่อง

3. คณะทำงานมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประสานงานในทีม ประสานงานกันในเนวราบด้วยความเข้าใจตรงกัน

4. มีคณะทำงานมาจากหลายภาคส่วน คณะทำงานได้รับการพัฒนาศักยภาพและปรับทัศนะเรื่องเพศ ได้รับการจูงใจอย่างเหมาะสม และมีเวทีถอดบทเรียนการทำงาน

ภารกิจที่ 2 การสนับสนุนให้พ่อแม่มีทักษะพูดคุยกับลูกอย่างเปิดใจเรื่องความรัก ความสัมพันธ์ และเพศสัมพันธ์ การดำเนินงานในภารกิจที่ 2 นี้ พ่อ แม่ผู้ปกครองวัยรุ่นได้รับการปรับทัศนะเรื่องเพศ ได้รับการพัฒนาทักษะด้านการพูดคุยสื่อสารเรื่องเพศในเชิงบวก มีทักษะในการเปิดใจรับฟังปัญหาวัยรุ่น ยอมรับในความเป็นวัยรุ่นในยุคปัจจุบัน ซึ่งสามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินงานในภารกิจที่ 2 ประสบความสำเร็จ ดังนี้

1. ผู้ปกครองที่ดูแลวัยรุ่นมีทัศนคติที่ดีในการพูดคุย สื่อสารเรื่องเพศกับบุตรหลาน ให้ความสำคัญ และตระหนักในปัญหา และเข้ารับอบรมอย่างครอบคลุม

2. มีการสนับสนุนงบประมาณจากทุกภาคส่วนเช่น อบต. เทศบาล พมจ. และได้รับสนับสนุน วิชาการจาก สสอ. สสจ. มูลนิธิ P2H

3. บุคลากรในพื้นที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้สามารถเป็นกระบวนการอบรมสื่อสารพ่อแม่ และมีหลักสูตรการอบรมสื่อสารพ่อแม่สนับสนุนให้พื้นที่

4. คณะทำงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการอบรมสื่อสารพ่อแม่มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานร่วมกันทั้งก่อนและหลังกิจกรรม

ภารกิจที่ 3 กลไกสนับสนุนให้ทุกโรงเรียนมีการเรียนการสอนเรื่องการพัฒนาทักษะชีวิต และเพศวิถีศึกษารอบด้าน การดำเนินงานในภารกิจที่ 3 ในพื้นที่ตำบลโนนสำราญ ยังไม่ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากนัก การสอนเพศศึกษาในโรงเรียนเป็นการสอนในรายวิชาสุขศึกษา พลศึกษาเท่านั้น ยังไม่มีการสอนตามแนวคิดเพศศึกษารอบด้าน ซึ่งเกิดจากข้อจำกัดตามบริบทของพื้นที่ อย่างไรก็ตามจากการถอดบทเรียนจากคณะทำงานมีความเห็นว่าหากจะดำเนินงานเพื่อสนับสนุนภารกิจที่ 3 ให้เกิดความสำเร็จควรมีการจัดการเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการชี้แจงปัญหาวัยรุ่น และพระราชบัญญัติป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่น พ.ศ. 2559 ผู้บริหารให้ความสำคัญ สนับสนุนการดำเนินงานโดยกำหนดให้การสอนเพศศึกษาเป็นนโยบายของโรงเรียนและให้ความสำคัญกับการกำหนดผู้รับผิดชอบสอนโดยให้โอกาสกับครูที่มีจิตอาสา และมีการจูงใจบุคลากรที่ดี

2. ครูที่มีจิตอาสาได้รับการอบรมพัฒนาศักยภาพการสอนเพศวิถีศึกษารอบด้านจากหน่วยงาน องค์กรที่ความรู้ความสามารถ ได้รับการสนับสนุนหลักสูตร/สื่อการเรียนการสอน ได้รับการจูงใจ และได้รับการติดตามให้กำลังใจจากหน่วยงานสนับสนุน

3. หน่วยงานส่วนสนับสนุนมีการทำแผนออกติดตามการสอนเพศวิถีศึกษาในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นรูปธรรม

ภารกิจที่ 4 การวิเคราะห์และออกแบบการทำงานเพื่อเจาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีแนวโน้มว่าจะมีเพศสัมพันธ์และเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์โดยเฉพาะ การดำเนินงานในภารกิจที่ 4 เป็นการดำเนินงานที่ภาคีในระดับหมู่บ้านเข้ามามีบทบาทอย่างทั่วถึง โดยแกนนำชุมชนและตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม มีหน่วยงานระดับอำเภอ จังหวัดเข้ามาเป็นพี่เลี้ยง มีการวิเคราะห์ชุมชน วิเคราะห์ความเสี่ยงของวัยรุ่นในชุมชน วิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงในตำบล ร่วมกันระบุนิยามของวัยรุ่นที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ ออกแบบกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต ให้กับวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง ช่วยกันค้นหาและระบุวิธีการชวนวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวมีปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จ ดังนี้

1. หน่วยงานระดับอำเภอ จังหวัดองค์กรเอกชน ท้องถิ่นให้การสนับสนุนงบประมาณ และเครื่องมือในการจัดกิจกรรมวิเคราะห์ชุมชน และค้นหาวัยรุ่นกลุ่มเปราะบาง จะทำให้สามารถวิเคราะห์และออกแบบการทำงานเพื่อเจาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีแนวโน้มว่าจะมีเพศสัมพันธ์ และเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์

2. คณะทำงานค้นหากลุ่มเป้าหมายมาจากหลายภาคส่วน มีทักษะและเครื่องมือในการค้นหากลุ่มเป้าหมาย ทราบข้อมูลจุดเสี่ยงในพื้นที่ มีกระบวนการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเช่นกลุ่มผู้นำ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มแกนนำเยาวชน

3. มีการพัฒนากระบวนการในระดับพื้นที่ให้มีความรู้ ทักษะในการจัดอบรมวัยรุ่นกลุ่มเปราะบาง โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายตรงกับความต้องการของวัยรุ่น

4. มีการประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ชุมชนเกิดทัศนคติด้านบวกในการพูดคุยสื่อสาร เรื่องเพศอย่างกว้างขวางมีการคืนข้อมูลผลการสำรวจความเสี่ยงของวัยรุ่นในชุมชนให้ชุมชนรับทราบและเกิดความตระหนัก

5. มีวิธีการเข้าหาวัยรุ่นกลุ่มเปราะบางเพื่อชวนให้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งในพื้นที่ตำบลโนนสำราญใช้วิธีการให้กลุ่มวัยรุ่นในสภาเยาวชนชวนวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงเข้าอบรม เนื่องจากวัยรุ่นในชุมชนมักจะมี mốiเชื่อมโยงกันทั้งในส่วนกิจกรรม เครือญาติ หรือเพื่อน โดยก่อนที่จะลงไปชวนกลุ่มเป้าหมายได้มีการซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการชวน การสื่อสารพูดคุยเพื่อชวนวัยรุ่นเข้าร่วมกิจกรรม

ภารกิจที่ 5 การดำเนินงานรณรงค์สื่อสารให้วัยรุ่นตระหนักถึงความรับผิดชอบเพื่อชะลอการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ร่วมกับการรณรงค์ให้วัยรุ่นใช้การคุมกำเนิดที่ได้ผลในโครงการมีการดำเนินงานโดยการพัฒนาศักยภาพของวัยรุ่นแกนนำ เปิดโอกาสให้วัยรุ่นมีทักษะในการผลิตสื่อ ทราบแหล่งสนับสนุนสื่อและข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการรณรงค์และร่วมรณรงค์ในเวทีและช่องทางต่าง ๆ รวมถึงใช้เทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ ได้แก่

1. ท้องถิ่นมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์แก่เยาวชนอย่างต่อเนื่อง หลากหลาย ตามความต้องการของเยาวชนรวมถึงสนับสนุนการเปิดช่องทางสื่อสารรณรงค์ Facebook, Line และ Website แก่กลุ่มเยาวชน
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการสนับสนุนสื่อ และสนับสนุนแนะนำช่องทางในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ
3. มีการพัฒนาศักยภาพให้กับวัยรุ่น และเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้ตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมรณรงค์ด้วยตนเอง

ภารกิจที่ 6 การจัดให้มีบริการสุขภาพที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นครอบคลุมบริการที่จำเป็นทุกด้าน และเข้าถึงวัยรุ่นทุกกลุ่มการดำเนินงานด้านการจัดบริการที่เป็นมิตรในโครงการครั้งนี้ได้มีการอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากร จากองค์กรภาคีในพื้นที่ได้แก่ นักพัฒนาชุมชนจากองค์การบริหารส่วนตำบลโนนสำราญพยาบาลประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ครูอนามัยโรงเรียน และแกนนำเครือข่ายระดับหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน เพื่อให้ได้รับการปรับทัศนคติและพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการให้คำปรึกษา การช่วยเหลือวัยรุ่นที่ประสบปัญหาและขยายเครือข่ายการช่วยเหลือสนับสนุนวัยรุ่นถึงระดับหมู่บ้าน ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าวัยรุ่นเกิดความไว้วางใจกล้าเข้ามาพูดคุยขอคำปรึกษาและขอรับถุงยางอนามัยเพิ่มขึ้น เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างแกนนำกับวัยรุ่น วัยรุ่นที่พบปัญหาได้รับการช่วยเหลือประสานส่งต่อตามระบบ วัยรุ่นเกิดความพึงพอใจและตัววัยรุ่นได้รับการดูแลที่ดีที่สุดสำหรับตัววัยรุ่น อย่างไรก็ตามในพื้นที่ตำบลโนนสำราญยังพบว่าการจัดบริการที่เป็นมิตรในสถานบริการสาธารณสุขในโรงเรียนและสถานประกอบการยังไม่มีรูปแบบและแนวทางที่ชัดเจน ซึ่งจากการถอดบทเรียนคณะทำงานพบว่าหากจะดำเนินงานด้านการจัดบริการที่เป็นมิตรอย่างเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์กระทรวงและพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 และสามารถช่วยเหลือวัยรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้

1. การชี้แจงให้ผู้บริหารในภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้องเข้าใจเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 เข้าใจสภาพปัญหาวัยรุ่นในปัจจุบัน และสร้างความเข้าใจให้เห็นความสำคัญในการจัดบริการที่เป็นมิตร รวมถึงนำเสนอแนวทางการจัดศูนย์บริการที่เป็นมิตรในหน่วยงานแต่ละประเภทเช่น โรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงเรียน และสถานประกอบการที่มีวัยรุ่นทำงาน

2. การพัฒนาศักยภาพ ปรับทัศนคติ เกี่ยวกับการจัดบริการที่เป็นมิตรสำหรับผู้ให้บริการ ในศูนย์บริการที่เป็นมิตร

3. มีการประสานงานกันที่ดีของเครือข่ายให้บริการวัยรุ่นแต่ละกระทรวง แต่ละกลุ่ม และ บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับการพัฒนาศักยภาพและปรับทัศนคติเกี่ยวกับการจัดบริการ มีเวที พุดคุยแลกเปลี่ยนกัน และมีการประสานเครือข่ายในทุกระดับเช่นระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน รวมถึงการพุดคุยเปิดช่องทางการบริการ ช่องทางการส่งต่ออย่างทั่วถึง และ มีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง

ภารกิจที่ 7 การทำให้ระบบบริการที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันทั้งด้านสุขภาพ การศึกษาและ ด้านสังคมที่ให้การช่วยเหลือวัยรุ่นที่ประสบปัญหาตั้งแต่เริ่มรับรู้ปัญหา จนกระทั่งวัยรุ่นและ ผู้เกี่ยวข้องสามารถจัดการปัญหาได้อย่างเหมาะสม โดยความร่วมมือร่วมและการตัดสินใจของ ตัววัยรุ่นคือ

1. หน่วยงานภาคีจากกระทรวงต่าง ๆ เช่น บ้านพักเด็ก พมจ. ท้องถิ่น โรงพยาบาล ที่รับการประสานส่งต่อขอความช่วยเหลือให้กับวัยรุ่นที่ประสบปัญหาเป็นหน่วยงานที่เข้าถึงได้ง่าย บุคลากรได้รับการพัฒนาทักษะการช่วยเหลือ บุคลากรมีทัศนคติที่ดีในการช่วยเหลือวัยรุ่นและมีช่องทางการขอรับความช่วยเหลือ

2. เครือข่ายคณะทำงานในตำบล ได้แก่โรงเรียนอบต. รพ.สต. ผู้นำชุมชน อสม. ตำรวจ ชุมชน แกนนำสภาเยาวชน และแกนนำอาสาสมัครในระดับหมู่บ้านได้รับการพัฒนาศักยภาพ ด้านการให้คำปรึกษา ได้รับการปรับทัศนคติ และร่วมมือกันขับเคลื่อนการทำงานช่วยเหลือ วัยรุ่น

3. มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหน่วยงานที่พร้อมให้การสนับสนุนช่วยเหลือวัยรุ่นที่ ประสบปัญหาอย่างกว้างขวาง รวมถึงการประชาสัมพันธ์สร้างความตระหนักให้ประชาชน รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่จะขอความช่วยเหลือหรือรับปรึกษาปัญหาและบอกช่องทางการขอรับความช่วยเหลือ

ภารกิจที่ 8 การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับวัยรุ่น เพื่อเอื้อให้วัยรุ่นได้ใช้เวลาว่างทำกิจกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งการดำเนินงานในภารกิจนี้ในพื้นที่ตำบลโนนสำราญได้มีการค้นหาวัยรุ่นที่มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมและมีหัวหน้ากลุ่มตามธรรมชาติ คณะทำงานได้เข้าไปพูดคุยทำความเข้าใจและสื่อสารเชิงบวกเพื่อให้วัยรุ่นให้ความร่วมมือและตระหนักในปัญหาการตั้งครกในวัยรุ่น กระตุ้นให้เกิดการทำกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เปิดเวทีให้วัยรุ่นได้แสดงความคิดเห็น และเชิญท้องถิ่นเข้าร่วม ซึ่งจากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มวัยรุ่นในพื้นที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานพื้นที่สร้างสรรค์จากกองทุนสุขภาพตำบลคือ ปี 2558 กลุ่มชาวนครฉิมพลีได้รับงบประมาณโครงการ จำนวน 22,000 บาท ปี 2559 วัยรุ่นกลุ่มเยาวชนคนดีศรีโนนสำราญได้รับงบประมาณโครงการจัดพื้นที่สร้างสรรค์ จำนวน 25,000 บาท และกลุ่มสภาเยาวชนได้รับงบประมาณโครงการพัฒนาศักยภาพและสอนเพศศึกษาสัญจร จำนวน 25,000 บาท ซึ่งปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จประกอบด้วย

1. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและกองทุนสุขภาพตำบลสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์กลุ่มเยาวชนอย่างต่อเนื่อง
2. คณะทำงานเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้รับการพัฒนาศักยภาพและให้วัยรุ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ออกแบบและ ลงมือดำเนินกิจกรรม ติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ด้วยตัวเอง
3. มีการจัดเวทีถอดบทเรียน และจัดการความรู้การจัดพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเยาวชน ซึ่งจะทำให้เกิดบทเรียน และแนวทางในการจัดพื้นที่สร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของวัยรุ่น

ภารกิจที่ 9 การพัฒนาข้อมูล เพื่อติดตามประเมินความก้าวหน้าและจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องจากการดำเนินงานด้านการป้องกันการตั้งครกในวัยรุ่นปีที่ผ่านมา ๗ มาพบว่าพื้นที่ที่ไม่สามารถเก็บสถิติข้อมูลวัยรุ่นตั้งครกได้ ไม่ทราบว่ามีวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงในชุมชนประกอบด้วยใครบ้าง มีจำนวนมากน้อยเท่าใด และความเสี่ยงการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในวัยรุ่นมีจุดเสี่ยงที่ไหนบ้าง จากการดำเนินงานอย่างเป็นระบบทำให้ชุมชนทราบว่าในพื้นที่มีจุดเสี่ยงในชุมชนมากถึง 26 จุด จุดดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงและย้ายจุดในบางช่วงเวลาและเกิดจุดเสี่ยงแห่งใหม่ในบางช่วงเวลา ซึ่งในการดำเนินงานแกนนำในระดับหมู่บ้านเป็นผู้ที่สามารถชี้จุดบอกตำแหน่งได้ และจุดดังกล่าวมักได้รับการยืนยันข้อมูลโดยกลุ่มเยาวชนจึงน่าเชื่อถือได้ พื้นที่สามารถระบุเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้ซึ่งเดิมในการเสวนาในเวทีต่าง ๆ พื้นที่มักถูกถามว่าเวลาแยกเด็กกลุ่มที่เผชิญปัญหา กลุ่มเสี่ยงกับกลุ่มทั่วไป

ใช้อะไรไปวัด ซึ่งถ้าตอบในทางทฤษฎีก็จะมีแบบคัดกรองหรือนิยามจากหลายสำนักบางครั้งเข้าใจยาก ดังนั้นคณะทำงานและชุมชนจึงได้ร่วมกันกำหนดนิยามเด็กกลุ่มเสี่ยงของชุมชนตำบลโนนสำราญคือเด็กวัยรุ่นที่ใช้ชีวิตอยู่นอกบ้านในช่วงกลางคืนบ่อย ๆ และเด็กที่ไปทำกิจกรรมในจุดเสี่ยงที่ชุมชนระบุ ซึ่งทำให้ชุมชนมีข้อมูลเยาวชนกลุ่มเสี่ยงของตนเอง และปัจจุบันได้มีการรวบรวมข้อมูลมารดาวัยรุ่นเป็นระบบมากขึ้นและมีการติดตามเยี่ยมบ้านโดยคณะทำงานเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตร สอบถามความต้องการในการกลับมาเรียนหนังสือและความต้องการประกอบอาชีพ ซึ่งทำให้พื้นที่มีข้อมูลที่สามารถนำไปวางแผนแก้ไขปัญหาได้ โดยปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จประกอบด้วย

1. มีการกำหนดผู้รับผิดชอบข้อมูลอย่างชัดเจน คือ มีผู้รับผิดชอบระบบข้อมูลโดยตรง มีการเชื่อมโยงข้อมูล และจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานอย่างเป็นระบบ
2. มีการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้และจัดเก็บข้อมูล
3. มีการพัฒนาเครื่องมือ และวิธีการในการคัดกรองวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้คัดกรองวัยรุ่นในชุมชน

สรุปผลการศึกษา

พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นตำบลโนนสำราญ ได้แก่ 1) การประสานการทำงานและร่วมมือกันให้ทำหน้าที่ในการดำเนินงานแต่ละฝ่ายอย่างเข้มแข็ง 2) ส่งเสริมให้พ่อแม่มีทักษะพูดคุยกับลูกอย่างเปิดใจเรื่องความรักความสัมพันธ์และเพศสัมพันธ์ 3) การสนับสนุนให้โรงเรียนมีการเรียนการสอนเรื่องทักษะชีวิตและเพศวิถีศึกษารอบด้าน 4) การวางแผนการทำงานเพื่อเจาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีแนวโน้มว่าจะมีเพศสัมพันธ์และเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ 5) การรณรงค์สื่อสารให้วัยรุ่นตระหนักถึงความรับผิดชอบเพื่อชะลอการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก 6) การจัดให้มีบริการสุขภาพที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นครอบคลุมบริการทุกด้าน 7) ระบบบริการที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันทั้งด้านสุขภาพ การศึกษาและด้านสังคม โดยความมีส่วนร่วมและการตัดสินใจของตัววัยรุ่น 8) การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับวัยรุ่น และ 9) การพัฒนาข้อมูล เพื่อประเมินผลและการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงาน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ตำบลโนนสำราญ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ตำบลโนนสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ประสบความสำเร็จประกอบด้วย 9 ภารกิจที่สำคัญคือการพัฒนากลไกการประสานการทำงาน การสนับสนุนให้พ่อแม่มีทักษะพูดคุยกับลูกอย่างเปิดใจ การพัฒนากลไกสนับสนุนให้ทุกโรงเรียนมีการเรียนการสอนเรื่องการพัฒนาทักษะชีวิตและเพศวิถีศึกษารอบด้าน การวิเคราะห์และออกแบบการทำงานเพื่อเจาะกลุ่มวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง การรณรงค์สื่อสารให้วัยรุ่นตระหนักถึงความรับผิดชอบเพื่อชะลอการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ร่วมกับการรณรงค์ให้วัยรุ่นใช้การคุมกำเนิดที่ได้ผล การพัฒนาการจัดให้มีบริการสุขภาพที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นครอบคลุมบริการที่จำเป็นทุกด้านและเข้าถึงวัยรุ่นทุกกลุ่ม การพัฒนาระบบบริการที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันทั้งด้านสุขภาพ การศึกษาและด้านสังคม ที่ให้การช่วยเหลือวัยรุ่นที่ประสบปัญหาการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับวัยรุ่น และการพัฒนาข้อมูล เพื่อติดตามประเมินความก้าวหน้าและจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงาน ซึ่ง มีความสอดคล้องกับรายงานสรุปประเด็นในการประชุมมหกรรมสุขภาพชุมชนครั้งที่ 2 (สำนักงานวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน (สพข), 2555 : 7) [4] ซึ่งสรุปประเด็นเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพในกลุ่มเยาวชน เรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมควรมีการจัดการ 3 ระดับ ได้แก่ 1) การจัดการระบบบริการต้นน้ำ เป็นการขับเคลื่อนงานในด้านการป้องกัน ทั้งการให้ความรู้ การสร้างทักษะ โดยมีกลุ่มเป้าหมายสำคัญคือวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง เครือข่ายผู้ปกครองที่สามารถสื่อสารเรื่องเพศ เครือข่ายเรียนรู้เรื่องเพศในสถานศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรเพศศึกษาในโรงเรียนร่วมกับเครือข่าย PATH เพื่อนำไปสู่เพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบโดยการทำงานร่วมกันระหว่าง โรงพยาบาล อปท. โรงเรียน ผู้ปกครองและนักเรียน 2) การจัดการระบบบริการกลางน้ำ คือการพัฒนาระบบบริการที่เหมาะสมสำหรับวัยรุ่นครอบคลุมตั้งแต่การให้คำปรึกษาเพื่อสร้างทักษะชีวิตเรื่องเพศ การสนับสนุนให้มีเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ สนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันการตั้งครรภ์ จัดระบบบริการที่สอดคล้องกับปัญหาของมารดาวัยรุ่น การดูแลเมื่อตั้งครรภ์และการส่งต่อไปยังหน่วยบริการอื่น 3) การจัดการระบบบริการปลายน้ำ คือการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ

ควรมีการจัดระบบประสานงานที่ดี มีการจัดระบบข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกัน จัดทำระบบส่งต่อจัดทำบัญชีรายชื่อหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เช่น ยุติการตั้งครุฑที่ปลออดภัย การรับบุตรบุญธรรม การสนับสนุนอาชีพ การศึกษาระหว่างตั้งครุฑและขอคำปรึกษาด้านกฎหมาย ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถประสานขอความช่วยเหลือได้ และมีแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายในพื้นที่

สอดคล้องกับการศึกษาของ (พรมภา ขวัญยืน, 2557:236) [5] ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารการช่วยเหลือวัยรุ่นตั้งครุฑไม่พึงประสงค์ในจังหวัดเชียงใหม่ผลการศึกษพบว่าในการช่วยเหลือวัยรุ่นตั้งครุฑนั้นต้องดำเนินการใน 6 ประเด็น ดังนี้ 1) แก้ไขปัญหาการประสานงานและการกระตุ้นขับเคลื่อนนโยบาย 2) การสร้างความเข้มแข็งในการจัดบริการที่เป็นมิตรกับเยาวชนที่ครอบคลุมบริการ สอดคล้องการเข้าถึงวัยรุ่นทุกกลุ่ม 3) ระบบบริการที่เชื่อมโยงทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา สังคม ชุมชนและครอบครัว 4) กลไกการสนับสนุนของระบบการศึกษาในโรงเรียนต่อการสอนเพศศึกษารอบด้าน 5) ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวและชุมชนต่อการสื่อสารเรื่องเพศเชิงบวก 6) การจัดบริการรอบด้านที่นอกจากจะมีบริการด้านสาธารณสุขแล้วยังมีบริการด้านสังคมด้วย โดยมีบริการทั้งด้านป้องกัน คือการให้ความรู้เข้าถึงการคุมกำเนิด และบริการช่วยเหลือ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้พบข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินงานไว้ดังนี้

1) การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครุฑในวัยรุ่นจำเป็นต้องมีการดำเนินงานที่ครอบคลุมปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ภายใต้ความร่วมมือของภาคีทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง

2) ภาคีคณะทำงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานควรได้รับการพัฒนาศักยภาพและปรับทัศนคติเกี่ยวกับการเรียนรู้ และการสื่อสารเชิงบวกเรื่องเพศ

3) ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลและสร้างความเข้าใจกับชุมชน เพื่อปรับทัศนคติความเชื่อ/ค่านิยมเกี่ยวกับการดำเนินงานเรื่องเพศในวัยรุ่น

บรรณานุกรม

- [1] กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2557). **การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น : นโยบาย แนวทาง ดำเนินงานและติดตามประเมินผล**. นนทบุรี. กระทรวงสาธารณสุข.
- [2] กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. (2556). **แม่วัยใสความท้าทาย การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น**. กรุงเทพมหานคร:บริษัทแอดวานซ์ปรีนติ้งจำกัด.
- [3] ศรีเพ็ญ ดันติเวสส และคณะ. (2556). **สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในประเทศไทย**. นนทบุรี:โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ.
- [4] สำนักงานวิจัยและพัฒนาาระบบสุขภาพชุมชน (สพข). (2556). **การสร้างเสริมสุขภาพในกลุ่มเยาวชน การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม**. เอกสารประกอบการประชุมมหกรรมสุขภาพชุมชนครั้งที่ 2 มกราคม 2555.
- [5] พรรัมภา ขวัญยืน. (2557). **การบริหารการช่วยเหลือวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ในจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้เชียงใหม่.